

На основу члана 349. став 1. тачка 5. Устава Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине, Предсједништво Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине, доноси

УКАЗ

О ПРОГЛАШЕЊУ ЗАКОНА О ВАНПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ

Проглашава се Закон о ванпарничном поступку, који је донијела Скупштина Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине на сједници Друштвено-политичког вијећа од 22. фебруара 1989. године и на сједници Вијећа општина од 23. фебруара 1989. године.

ПР. број 1050
16. марта 1989. године
Сарајево

Предсједник
Предсједништва СРБиХ,
др Никола Филиповић, с.р.

ЗАКОН О ВАНПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом утврђују се правила по којима редовни судови поступају и одлучују о личним, породичним, имовинским и другим правима и правним интересима који се по закону рјешавају у ванпарничном поступку.

Одредбе овог закона примјењују се и у другим правним стварима из надлежности редовних судова за које законом није изричито одређено да се рјешавају у ванпарничном поступку, а не односе се на заштиту повријеђеног или угроженог права, нити се због карактера правне ствари или својства странака у поступку могу примијенити одредбе Закона о парничном поступку («Службени лист СФРЈ», бр. 4/77, 36/80, 69/82, 58/84 и 74/87).

Члан 2.

Опште одредбе овог закона примјењују се и у посебним ванпарничним поступцима садржаним у овом закону ако није друкчије одређено, као и у другим ванпарничним стварима за које посебним законом нису уређена правила поступања.

У ванпарничном поступку сходно се примјењују одредбе Закона о парничном поступку, ако законом није друкчије одређено.

Члан 3.

Ванпарнични поступак покреће се предлогом физичког или правног лица, као и предлогом органа одређеног овим или другим законом.

Изузетно, суд покреће ванпарнични поступак по службеној дужности у случајевима и под условима одређеним овим или другим законом.

Ако поступак није покренуо орган који је законом овлашћен да га покрене, суд ће без одлагања обавијестити тај орган да је поступак покренут на предлог овлашћеног лица и одредити му рок за пријављивање учешћа у поступку, те до истека тог рока застати са поступком, ако је то потребно ради заштите странака у поступку или ради заштите друштвених интереса.

Члан 4.

Учесник у ванпарничном поступку је лице које је поступак покренуло, лице о чијим се правима или правним интересима одлучује у поступку као и орган који учествује у поступку на основу законског овлашћења да покрене поступак, без обира да ли је поступак покренуло или је касније ступило у поступак.

Својство учесника у поступку, с правним дејством у одређеној правној ствари, суд може изузетно признати и оним облицима удруживања који немају својство правног лица и за које није посебним прописима одређено да могу бити учесници у поступку, ако испуњавају услове из Закона о парничном поступку и ако се предмет ванпарничне ствари на њих непосредно односи.

Предлагач у смислу овог закона је лице, односно орган, по чијем предлогу је поступак покренут, а противник предлагача је лице према којем се остварује право или правни интерес предлагача.

Члан 5.

У ванпарничном поступку суд по службеној дужности предузима мјере ради заштите права и правних интереса малолетника о којима се родитељи не старају, као и других лица која нису у могућности да се сама брину о заштити својих права и правних интереса.

Кад се у поступку одлучује о правима и правним интересима малолетника и других лица под посебном друштвеном заштитом, суд ће обавијестити општински орган управе надлежан за послове старатељства (у даљем тексту: орган старатељства) о покретању поступка, позивати

га на рочишта и достављати му поднеске учесника и рјешења против којих је дозвољен правни лијек, без обзира да ли орган старатељства учествује у поступку.

Кад сматра да је то потребно, суд ће позвати орган старатељства да учествује у поступку и одредити му рок у коме може пријавити своје учешће. Суд ће застати са поступком за вријеме док овај рок не истекне, али орган старатељства своје право да учествује у поступку може користити и после протекла тог рока.

Члан 6.

Орган старатељства који учествује у поступку, и кад законом није овлашћен да покрене поступак, може да предузима све радње у поступку ради заштите права и правних интереса малолетника и других лица под посебном друштвеном заштитом, а нарочито да износи чињенице које учесници нису навели, да предлаже извођење доказа и да изјављује правне лијекове.

Члан 7.

Изузетно, суд може дозволити да учесник који нема пословне способности, поред радњи на које је законом овлашћен, предузима и друге радње у поступку ради остварења својих права и правних интереса, ако сматра да је у стању да схвати значење и правне посљедице тих радњи.

Члан 8.

У ванпарничним стварима које се односе на лична и породична стања учесника, као и у другим ванпарничним стварима које се односе на права и правне интересе са којима учесници не могу располагати, учесници се у поступку пред судом не могу одрећи свог захтјева, признати захтјев противног учесника, нити закључити судско поравнање.

У поступку из претходног става суд може утврђивати и чињенице које учесници нису изнијели, као и чињенице које међу учесницима нису спорне, ако су од значаја за одлучивање.

Члан 9.

Ванпарнични поступак је јаван.

У поступку у коме се одлучује о личним и породичним стањима учесника јавност је искључена, осим у поступку проглашења несталих лица умрлим и доказивања смрти.

Члан 10.

У ванпарничном поступку не наступа мировање поступка.

Члан 11.

О предлозима учесника суд одлучује на рочишту само у случајевима када је то законом одређено, или кад оцијени да је одржавање рочишта потребно ради разјашњења или утврђивања одлучних чињеница или када сматра да је због других разлога одржавање рочишта цијелисходно.

Изостанак појединог учесника са рочишта не спречава суд да даље поступа, ако у појединим случајевима законом није друкчије одређено.

Саслушање појединог учесника у поступку може се извршити и у одсуству других учесника.

Члан 12.

Предлог за покретање ванпарничног поступка може се повићи до доношења првостепеног рјешења.

Предлог поднесен од више лица повлачи се њиховом сагласном изјавом, осим ако законом није друкчије одређено.

Предлог се може повићи и након доношења првостепеног рјешења све док поступак није правоснажно окончан, ако се тиме не вријеђају права других учесника на које се рјешење односи или ако остали учесници на то пристају.

Ако је предлог повучен после доношења првостепеног рјешења, првостепени суд ће рјешење укинути и поступак обуставити.

Сматраће се да је предлог повучен кад предлагач не дође на прво рочиште ако је био уредно позван, а не постоје општепознате околности које су га спријечиле да дође на рочиште. Оправдане разлоге изостанка суд може уважити и без изјашњавања осталих учесника све док им не упути рјешење о повлачењу предлога.

У случајевима из ст. 1. и 5. овог члана, остали учесници који су законом овлашћени да покрену поступак могу предложити да се поступак настави. Предлог за настава поступка може се поднијети у року од 15 дана од дана примања рјешења о повлачењу предлога.

Члан 13.

У поступку у коме се одлучује о личним и породичним стањима учесника мјесно надлежан је суд на чијем подручју лице у чијем интересу се поступак води има пребивалиште, а ако нема пребивалиште, суд на чијем подручју лице има бораваиште, ако законом није друкчије одређено.

У другим ванпарничним стварима мјесно је надлежан суд на чијем подручју предлагач има пребивалиште или бораваиште, односно сједиште, ако законом није друкчије одређено.

Када се у ванпарничном поступку одлучује о непокретности, искључиво је надлежан суд на чијем се подручју непокретност налази, а ако се непокретност налази на подручју више судова надлежан је сваки од тих судова.

Члан 14.

У ванпарничном поступку, суд се може по службеној дужности огласити мјесно ненадлежним најкасније на првом рочишту, а ако рочиште није одржано, до предузимања прве радње коју је по позиву суда учесник предузео.

Ако се у току поступка измијене околности на којима мјесна надлежност суда заснована, суд који води поступак може предмет уступити суду који је према измијењеним околностима мјесно надлежан, ако је очигледно да ће суд пред тим судом поступак лакше спровести, или ако је то у интересу лица под посебном друштвеном заштитом.

Кад се предмет уступа другом суду у интересу лица под посебном друштвеном заштитом, суд ће прије уступања предмета позвати орган старатељства да у одређеном року да своје мишљење о цијелисходности уступања. Ако орган старатељства у остављеном року не достави мишљење, суд ће поступити према околностима случаја водећи рачуна о интересима лица под посебном друштвеном заштитом.

Члан 15.

Ако суд утврди да би поступак требало спровести по правилима парничног поступка, обуставиће ванпарнични поступак.

Поступак ће се по правоснажности рјешења из претходног става наставити по правилима парничног поступка пред надлежним судом.

Члан 16.

У ванпарничном поступку у првом степену одлучује судија појединац, ако законом није друкчије одређено.

У стамбеним стварима и у поступку о одређивању накнаде за експроприсану непокретност првостепени суд расправља и одлучује у вијећу које је састављено од једног судије, као председника вијећа, и двојице судија поротника.

Поједине радње у поступку може да предузима и стручни сарадник у суду кад је то законом одређено. Записник тим радњама потписују стручни сарадник и записничар који је саставио записник.

Члан 17.

У ванпарничном поступку одлуке се доносе у облику рјешења.

Рјешење против кога је дозвољена посебна жалба као рјешење другостепеног суда, мора бити образложено.

Члан 18.

Против рјешења донесеног у првом степену може се изјавити жалба у року од 15 дана од дана достављања рјешења, ако законом није друкчије одређено.

Члан 19.

Жалба задржава извршење рјешења, ако законом није друкчије одређено.

Суд из важних разлога може одлучити да жалба не задржава извршење рјешења.

У случају из претходног става, кад је потребно да се заштите права малолетника или других лица под посебном друштвеном заштитом, суд може по службеној дужности, а ради заштите права других учесника по њиховом предлогу, одредити да се положи обезбјеђење у готовом новцу. Кад то посебне околности случаја захтијевају, давање обезбјеђења може се одредити и у другом облику.

Члан 20.

Првостепени суд може поводом благовремено изјављене жалбе новим рјешењем преиначити или укинути своје раније рјешење, ако нађе да је жалба основана, а тиме се не вријеђају права других учесника која се заснивају на том рјешењу.

Ако првостепени суд не преиначи, односно не укине своје рјешење, жалбу, заједно са списима, доставиће другостепеном суду на одлучивање без обзира да ли је жалба поднесена у законом одређеном року.

Другостепени суд може одлучити и о неправовремено поднесеној жалби, ако се тиме не вријеђају права других лица која се заснивају на том рјешењу.

Члан 21.

Кад одлука суда зависи од рјешења претходног питања да ли постоји неко право или правни однос, а о том питању још није донио одлуку суд или други надлежни орган (претходно питање), суд може сам ријешити то питање, ако законом није друкчије одређено.

Одлука суда о претходном питању има правно дејство само у ванпарничном поступку у коме је то питање ријешено.

Члан 22.

Ако су међу учесницима спорне чињенице важне за рјешење претходног питања, суд ће их упутити да у одређеном року покрену парницу или поступак пред управним органом ради рјешења спорног права, односно правног односа.

На парницу, односно на поступак пред управним органом суд ће упутити оног учесника чије право сматра мање вјероватним, ако законом није друкчије одређено.

Члан 23.

Ако учесник који је упућен на парницу или поступак пред управним органом у року који не може бити дужи од 30 дана, покрене парницу, односно поступак пред управним органом, ванпарнични поступак ће се прекинути до правоснажног окончања парничног, односно управног поступка.

Ако ниједан од учесника до завршетка ванпарничног поступка не покрене парницу, односно поступак пред управним органом, суд ће довршити поступак без обзира на захтјеве у погледу којих је учесник упућен на парницу, односно на поступак пред управним органом.

Члан 24.

Кад се рјешењем суда мијења лично или породично стање учесника или њихова права и дужности, правне посљедице рјешења настају кад оно постане правоснажно. Изузетно, суд може одлучити да правне посљедице рјешења наступају прије правоснажности, ако је то потребно под посебном друштвеном заштитом.

Правоснажно рјешење којим се мијења лично или породично стање учесника без одлагања се доставља органу

управе надлежном за вођење матичних књига рођених за то лице.

Члан 25.

Правоснажност рјешења донесеног у ванпарничном поступку не спречава учеснике да свој захтјев о коме је рјешењем одлучено остварују у парници или у поступку пред управним органом, кад им је то право признато законом.

Члан 26.

У ванпарничном поступку у коме се одлучује о стамбеним стварима и о накнади за експроприсану непокретност, против правоснажног рјешења донесеног у другом степену, допуштена је ревизија.

Члан 27.

Ако постоје услови из члана 20. овог закона, суд ће по предлогу за понављање поступка претходно поступити као по неправовремено поднесеној жалби. Уколико другостепени суд нађе да ти услови не постоје вратиће предмет првостепеном суду ради поступања по предлогу.

Против рјешења којим је поступак правоснажно завршен, предлог за понављање поступка не може се поднети ако је учеснику овим или другим законом признато право да свој захтјев о коме је рјешењем одлучено остварује у парници или у поступку пред управним органом.

Члан 28.

О трошковима поступка у стварима које се односе на лично и породично стање учесника суд одлучује по слободној оцјени, водећи рачуна о околностима случаја и о исходу поступка, с тим што се у погледу трошкова поступка који су проузроковани учешћем органа старатељства у ванпарничном поступку примјењују одредбе Закона о парничном поступку.

У ванпарничним стварима које се односе на имовинска права учесника, учесници сnose трошкове на једнаке дијелове, али ако постоји знатна разлика у погледу њиховог удјела у имовинском праву о коме се одлучује, суд ће према сразмјери тог удјела одредити колики ће дио трошкова сносити сваки учесник.

У ванпарничним стварима из претходног става суд може одлучити да све трошкове поступка сноси учесник у чијем се интересу поступак води, односно учесник који је својим понашањем искључиво дао повода за покретање поступка.

II - ПОСЕБНЕ ОДРЕДБЕ

A. Уређење личних стања

1. Одузимање и враћање пословне способности

Члан 29.

У поступку одузимања и враћања пословне способности суд утврђује да ли је пунољетно лице због потпуне или дјелимичне неспособности за расуђивање у стању да се само брине о својим правима и интересима, те да у складу с тим потпуно или дјелимично одузме пословну способност пунољетном лицу, или потпуно или дјелимично врати пословну способност оном пунољетном лицу код којег су престали разлози за потпуно, односно дјелимично одузимање пословне способности.

Поступак из претходног става је хитан.

Члан 30.

Поступак за одузимање и враћање пословне способности покреће се на предлог:

- 1) органа старатељства,
- 2) јавног тужиоца,
- 3) брачног друга, дјетета и родитеља оног лица за које се предлага одузимање, односно враћање пословне способности,
- 4) дједа, бабе, брата, сестре, унука и других лица, уколико трајно живе у истом породичном домаћинству са ли-

нем за које се предлага одузимање, односно враћање пословне способности,

5) лица коме се одузима или враћа пословна способност уколико оно може да схвати значај и правне последице свога предлога,

6) других лица, уколико је то предвиђено законом.

Поступак може покренути и суд по службеној дужности.

Члан 31.

За вођење поступка надлежан је суд на чијем подручју лице коме се одузима или враћа пословна способност има пребивалиште, односно боравиште.

Члан 32.

Ако је лице коме се одузима, односно враћа пословна способност власник непокретних ствари, суд ће без одлагања, ради забиљебе вођења поступка, обавијестити државни орган надлежан за вођење земљишно-књижне евиденције.

Члан 33.

О покретању поступка обавјештава се општински орган управе надлежан за послове вођења матичних књига у којима је уписано лице коме се одузима, односно враћа пословна способност, ради евидентирања вођења поступка.

Члан 34.

На сва рочишта за расправљање о предлогу позивају се предлагач, старатељ лица коме се одузима или враћа пословна способност, односно његов привремени заступник и орган старатељства.

Лице коме се одузима, односно враћа пословна способност позива се на рочиште, осим ако ово лице по оцјени суда није у стању да схвати значај и правне последице свог учешћа у поступку.

Члан 35.

О одузимању, односно враћању пословне способности суд одлучује на основу чињеница утврђених на рочишту.

Ако је лице коме се одузима, односно враћа пословна способност смјештено у организацију удруженог рада која обавља здравствену дјелатност (у даљем тексту: здравствена организација), суд може у тој организацији одржати рочиште на којем ће саслушати противника предлагача.

Члан 36.

Лице према коме се поступак води мора прегледати вјештак медицинске струке одговарајуће специјалности који ће дати налаз и мишљење о његовом душевном стању и способностима за расуђивање.

Вјештачење се врши у присуству судије, осим када се обавља у здравственој организацији.

Члан 37.

Уколико је за утврђивање душевног стања и способности за расуђивање лица коме се одузима пословна способност по мишљењу вјештака медицинске струке неопходно да се оно смјести у здравствену организацију, суд може донијети рјешење којим ће одредити да ово лице привремено, али најдуже три мјесеца буде смјештено у таквој организацији.

Ако се здравствена организација из претходног става налази ван подручја суда који спроводи поступак, овај суд ће потребне радње извести путем надлежног суда.

Против рјешења из става 1. овог члана дозвољена је жалба.

Члан 38.

Кад утврди да постоје услови за одузимање пословне способности, суд ће лицу према коме се води поступак, потпуно или дјелимично одузети пословну способност.

Члан 39.

Суд може одложити доношење рјешења о дјелимично одузимању пословне способности због злоупотребе алкохола или других опојних средстава, ако се основано може очекивати да ће се лице према коме се поступак води држати од злоупотребе алкохола или других опојних средстава.

Суд ће одложити доношење рјешења из претходног става ако се то лице самоиницијативно или на предлог суда подвргне лијечењу у здравственој организацији.

Доношење рјешења из ст. 1. и 2. овог члана одлаже се на вријеме од шест до дванаест мјесеци.

Рјешење о одлагању опозива се ако лице коме се одузима пословна способност настави са злоупотребом алкохола или других опојних средстава у вријеме одлагања доношења рјешења.

Члан 40.

Кад престану разлози због којих је одузета пословна способност, суд ће по службеној дужности или на предлог овлашћених лица из члана 30. овог закона спровести поступак и зависно од његових резултата донијети рјешење којим се противнику предлагача потпуно или дјелимично враћа пословна способност.

Члан 41.

У поступку враћања пословне способности сходно се примјењују одредбе овог закона о одузимању пословне способности.

Члан 42.

Против рјешења о одузимању или враћању пословне способности жалбу могу изјавити лица која су учествовала у поступку у року од три дана од дана пријема рјешења.

Лице коме се одузима пословна способност може изјавити жалбу без обзира на своје здравствено стање.

Жалба не задржава извршење рјешења, ако суд, из оправданих разлога, друкчије не одлучи.

Првостепени суд ће жалбу са списима без одлагања доставити другостепеном суду, који је дужан да донесе одлуку у року од три дана од дана пријема жалбе.

Члан 43.

Правоснажно рјешење о одузимању односно о враћању пословне способности, суд ће доставити општинском органу управе надлежном за послове вођења матичних књига ради уписа у матичну књигу рођених и државном органу надлежном за вођење земљишно-књижне евиденције.

Члан 44.

Трошкове поступка одузимања и враћања пословне способности сноси предлагач.

2. Задржавање у здравственој организацији

Члан 45.

У поступку задржавања у здравственој организацији суд одлучује о задржавању душевно болесног лица у здравственој организацији када је због природе болести неопходно да то лице буде ограничено у слободи кретања или контактирања са спољним свијетом, као и његовом отпуштању кад престану разлози због којих је задржано.

Поступак из претходног става је хитан.

Члан 46.

Здравствена организација може примити на лијечење душевно болесно лице, уз његову сагласност, ако је према природи болести у стању да да такву сагласност.

Сагласност из претходног става даје се у писменом облику пред овлашћеним органом здравствене организације, уз присуство два пунољетна лица, која су пословно способна и писмена, а нису запослена у тој здравственој организацији и нису крвни сродници примљеног лица у правој

линии, у побочној линии закључно са четвртим степеном, по тазбини до другог степена, ни његов брачни друг, као ни лице које га је довело у здравствену организацију.

Ако се лицу из става 1. овог члана ограничи слобода кретања или контактирања са спољним свијетом, здравствена организација је дужна да у року од 24 сата о том обавијести суд подношењем писмене обавијести и на начин прописан чланом 47. овог закона.

Члан 47.

Кад здравствена организација прими на лијечење душевно болесно лице без његове сагласности или без одлуке суда, дужна је да о томе одмах, а најкасније у року од 24 сата, писмено обавијести суд на чијем подручју се налази та организација.

Обавијест из претходног става, садржи податке о примљеном лицу и лицу које га је довело у здравствену организацију.

Уз обавијест здравствена организација доставља суду, по могућности, податке о природи и степену болести са расположивом медицинском документацијом.

Члан 48.

Здравствена организација је дужна да поступи у складу са одредбама претходног члана и у случају кад лице које је примљено у здравствену организацију уз своју сагласност опозове дату сагласност, а овлашћено лице или орган те здравствене организације сматра да је потребно његово даље задржавање.

Рок за обавјештавање суда тече од дана опозивања да-те сагласности.

Члан 49.

Обавијести из чл. 46. и 47. овог закона не подносе се ако је душевно болесно лице задржано у здравственој организацији на основу одлуке донесене у поступку за одузимање пословне способности или у кривичном, односно прекршајном поступку.

Члан 50.

Ако пријем у здравствену организацију није извршен на основу одлуке надлежног суда, суд на чијем подручју се налази здравствена организација дужан је одмах по пријему обавијести из чл. 46. и 47. овог закона или када на други начин сазна за боравак душевно болесног лица у здравственој организацији без његове сагласности, по службеној дужности покренути поступак за задржавање у здравственој организацији.

Члан 51.

Након покретања поступка о задржавању душевно болесног лица у здравственој организацији, суд ће предузети мјере да то лице одмах прегледа вјештак медицинске струке одговарајуће специјалности и да да налаз и мишљење о душевном стању и способности за расуђивање.

Члан 52.

Суд је дужан да испита све околности које су од значаја за доношење рјешења и да саслуша сва лица која имају сазнање о битним чињеницама.

Уколико је то могуће и ако то неће штетно утицати на здравље душевно болесног лица, суд ће саслушати и то лице.

Члан 53.

По завршеном поступку суд је дужан одмах, а најкасније у року од три дана, да донесе рјешење којим ће одлучити да ли се лице задржано у здравственој организацији може и даље задржавати или ће се пустити из здравствене организације.

О својој одлуци суд обавјештава орган старатељства.

Члан 54.

Кад суд одлучи да се примљено лице задржи у здравственој организацији одредиће и вријеме задржавања које не може бити дуже од једне године.

Здравствена организација је дужна да суду, по потреби, доставља извјештаје о промјенама у здравственом стању задржаног лица.

Члан 55.

Ако здравствена организација оцијени да задржано лице треба да остане на лијечењу и по истеку времена одређеног рјешењем суда, дужна је да 30 дана прије истека тог времена предложи суду продужење задржавања.

Члан 56.

Суд може и прије истека времена одређеног за задржавање у здравственој организацији, по службеној дужности или на предлог задржаног лица, његовог старатеља као и лица, односно органа из члана 30. овог закона, да одлучи о пуштању лица из здравствене организације, ако утврди да се његово здравствено стање побољшало у толикој мјери да су престали разлози за даље задржавање.

Члан 57.

Рјешење из чл. 55. и 56. овог закона суд доноси на основу поновног прегледа задржаног лица и у поступку provedеном на исти начин као и кад је вођен поступак за задржавање у здравственој организацији.

Члан 58.

Против рјешења о задржавању у здравственој организацији и пуштању из ове организације жалбу могу изјавити здравствена организација која је задржала душевно болесно лице, задржано лице, његов старатељ, односно привремени заступник и орган старатељства и то у року од осам дана од дана пријема рјешења.

Жалба не задржава извршење, ако суд из оправданих разлога друкчије не одлучи.

Првостепени суд ће жалбу са списима без одлагања доставити другостепеном суду, који је дужан да донесе одлуку у року од три дана од дана пријема жалбе.

Члан 59.

Трошкове поступка задржавања у здравственој организацији сноси општина на чијем подручју задржано лице има посљедње пребивалиште, а ако нема пребивалиште у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији или је оно непознато, трошкове сноси општина на чијем подручју задржано лице има боравиште.

3. Проглашење несталих лица умрлим и доказивање смрти

Члан 60.

У поступку проглашења несталих лица умрлим и доказивања смрти суд одлучује о проглашењу несталих лица умрлим и о доказивању смрти.

Члан 61.

Умрлим лицем прогласиће се:

1) лице о чијем животу за посљедњих пет година није било никаквих вијести, а од чијег је рођења протекло шездесет година,

2) лице о чијем животу за посљедњих пет година није било никаквих вијести, а за које је вјероватно да више није живо,

3) лице које је нестало у бродолому, саобраћајној несрећи, пожару, поплави, земљотресу или у каквој другој непосредној смртној опасности, а о чијем животу није било никаквих вијести за шест мјесеци од дана престанка такве опасности,

4) лице које је нестало у току рата или у вези са ратним догађајима, а о чијем животу није било никаквих вијести, за годину дана од дана престанка непријатељства.

Рокови из тач. 1. и 2. претходног става рачунају се од дана кад је према посљедњим вијестима нестало лице несумњиво било живо, а ако се тај дан не може тачно утврдити, ти рокови почињу тећи истеком мјесеца, односно године у којој је нестало лице, према посљедњим вијестима, било живо.

Члан 62.

Смрт неког лица може се доказивати по одредбама овог закона само кад се смрт не може доказати исправама предвиђеним прописима о матичним књигама.

У поступку доказивања смрти сходно ће се примијени-ти одредбе о проглашењу несталих лица умрлим, с тим што огласни рок не може бити краћи од 15, нити дужи од 30 дана.

Члан 63.

За проглашење несталог лица умрлим и за доказивање смрти надлежан је суд на чијем подручју је то лице имало посљедње пребивалиште, а ако није имало пребивалиште, суд на чијем подручју је то лице имало посљедње бора-виште.

Члан 64.

Предлог за проглашење несталог лица умрлим и пред-лог за доказивање смрти може поднијети свако физичко и правно лице које за то има правни интерес, као и заинте-ресовани државни орган.

Предлог из претходног става садржи нарочито: назив суда, име и презиме лица за које се предлаже да се прогла-си умрлим, односно чију смрт треба доказати, датум ро-ђења и посљедње пребивалиште, односно боравиште тог лица, чињенице на којима се заснива предлог, доказе који-ма се утврђују те чињенице, правни интерес предлагача за подношење предлога, име и презиме односно назив пред-лагача и његову адресу.

Уз предлог се подноси извод из матичне књиге рођењих за лице на које се предлог односи.

Члан 65.

По пријему предлога из претходног члана суд ће, по потреби, саслушати предлагача и свједоке, прибавити по-требне податке и извјештаје и затражити од органа стара-тељства да лицу на које се предлог односи одреди стара-теља.

Ако суд оцијени да нису испуњени услови да се посту-пак покрене, донијеће рјешење којим ће предлог одбацити.

Ако суд оцијени да су испуњени услови да се поступак покрене, објавиће у »Службеном листу СРБиХ«, оглас да је поступак покренут. У огласу о покретању поступка за проглашење несталог лица умрлим, навешће се битне околности на којима се предлог заснива, нестало лице по-звати да се јави, а остала лица којима су познати било как-ви подаци о животу или смрти несталог, позвати да то јав-е суду у року од три мјесеца од дана објављивања огласа.

Оглас о покретању поступка за доказивање смрти не-ког лица треба да садржи назнаку дана, мјесеца и године за које се сматра да је то лице умрло и позив лицима која о томе нешто знају да то јаве суду у року од 30 дана од да-на објављивања огласа у »Службеном листу СРБиХ«.

Члан 66.

По истеку рока означеног у огласу, суд ће саслушати старатеља, а по потреби и предлагача и након што спрове-де и друге доказе, одлучиће о предлогу.

Ако суд утврди да нису испуњени услови да се нестало лице прогласи умрлим, односно да се утврди смрт, доније-ће рјешење којим се предлог одбија.

Члан 67.

У рјешењу којим се нестало лице проглашава умрлим, односно којим се утврђује смрт, назначиће се дан, мјесец и година, а по могућности и сат који се има сматрати као вријеме смрти несталог лица.

Као дан смрти сматра се дан када је нестало лице вје-роватно умрло или дан који вјероватно није преживјело. Ако тај дан не може да се утврди, као дан смрти сматра се први дан послје истека рока из члана 61. овог закона.

Члан 68.

Против рјешења донесеног у првом степену жалбу, гу изјавити предлагач и старатељ лица које је нестало, носно лица за које се смрт доказује.

Члан 69.

Правоснажно рјешење о проглашењу несталог ли-умрлим, односно о доказивању смрти суд ће достави-општинском органу управе надлежном за послове вође-матичних књига, ради уписа у матичну књигу умрлих.

Члан 70.

Ако је лице које је проглашено умрлим живо или је у-рло другог дана, а не оног дана који се по рјешењу су-сматра као дан његове смрти, свако физичко и правно-це које за то има правни интерес, као и заинтересова-државни орган могу захтијевати од суда да се рјешење-проглашењу несталог лица умрлим стави ван снаге, нодно преиначи.

О покретању поступка у случајевима из претход-става без одлагања ће се обавијестити суд који је надлеж-за расправљање заоставштине тог лица. Поступак за р-прављање заоставштине који је у току прекинуће се, а а-је заоставштина правоснажно расправљена и ако је-вршен упис у земљишне књиге или друге јавне књиге о-покретностима, наредиће се да се у ове књиге стави-биљешка о покретању поступка за стављање ван снаге, нодно преиначење рјешења о проглашењу несталог ли-умрлим.

Члан 71.

Ако се утврди да је нестало лице које је проглаше-умрлим живо или да је умрло другог дана, а не оног ко-се по рјешењу суда сматра као дан његове смрти, суд-ставити ван снаге, односно преиначити своје раније р-шење.

Ако суд на основу спроведеног поступка оцијени да-ма мјеста стављању ван снаге или преиначењу ранијег р-шења, доставиће правоснажно рјешење о томе суду на-лежном за расправљање заоставштине ради даљег пос-пања односно брисања забиљешке у земљишној књизи-другим јавним књигама о непокретностима.

Члан 72.

Ако се лице проглашено за умрло јави суду и пред-жи да се стави ван снаге рјешење којим је проглашено у-рлим, суд ће, пошто утврди његову истовјетност са лиц-које је проглашено умрлим, без даљег поступка стави-ван снаге то рјешење.

Правоснажно рјешење о стављању ван снаге или пр-начењу рјешења о проглашењу несталог лица умрлим-ставиће се општинском органу управе надлежном за-слове вођења матичне књиге, суду надлежном за р-прављање заоставштине и органу старатељства.

Члан 73.

Трошкове поступка за проглашење несталог лица у-рлим и за доказивање смрти сноси предлагач.

Б. Уређење породичних односа

1. Дозвола за закључење брака

Члан 74.

У поступку давања дозволе за закључење брака, суд-лучује о давању дозволе за закључење брака између од-ђених лица када је законом прописано да се брак изме-њих може закључити само на основу дозволе суда.

Члан 75.

Поступак за давање дозволе за закључење брака пок-ће се на предлог малолетног лица.

Предлог за покретање поступка садржи личне подат-о лицима која желе да закључе брак, личне податке о ро-тељима предлагача, чињенице на којима се заснива пр-лог и доказе о изнесеним чињеницама.

Члан 76.

Суд ће на одговарајући начин испитати све околности које су од значаја за утврђење да ли постоји слободна воља и жеља малолетника да закључе брак, као и да ли је малолетно лице тјелесно и душевно способно за вршење права и дужности које произилазе из брака.

Прије доношења рјешења, суд ће прибавити налаз и мишљење здравствене организације и мишљење органа старатељства, саслушаће предлагача и лице са којим жели закључити брак, родитеља или старатеља односно усвојитеља предлагача, а по потреби може да изведе и друге доказе. Суд неће саслушати родитеља коме је одузето родитељско право, а оцијениће да ли ће саслушати родитеља који без оправданих разлога не врши родитељско право.

Суд ће, по правилу, саслушати предлагача без присуства осталих учесника у поступку.

Суд је дужан да утврди и лична својства, имовинско стање и друге битне околности које се односе на лице са којим предлагач жели да закључи брак.

У поступку суд ће на одговарајући начин испитати оправданост предлога водећи рачуна о остваривању циљева брака и о заштити породице, као и важећим схваћањима правне редине у којој живе лица која желе да закључе брак.

Члан 77.

Рјешење о давању дозволе за закључење брака доставља се предлагачу и лицу са којим предлагач жели да закључи брак, родитељима односно старатељима предлагача и надлежном органу старатељства.

Рјешење којим се одбија предлог за давање дозволе за закључење брака доставља се предлагачу.

Члан 78.

Против рјешења којим се дозвољава закључење брака, жалбу могу да изјаве сви учесници у поступку из става 1. претходног члана, а против рјешења којим се одбија предлог за давање дозволе жалбу може изјавити само предлагач.

Члан 79.

Лица којима је дозвољено закључење брака не могу закључити прије правоснажности рјешења о давању дозволе за закључење брака.

Члан 80.

Предлог за давање дозволе за закључење брака може се поднети до правоснажности рјешења о давању дозволе за закључење брака.

3. Продужење и престанак родитељског права

Члан 81.

У поступку продужења и престанка родитељског права, суд одлучује о продужењу и престанку родитељског права када је то законом прописано.

Поступак из претходног става је хитан.

Члан 82.

Поступак за продужење и престанак родитељског права покреће се на предлог родитеља односно усвојитеља или органа старатељства.

Члан 83.

Лице над којим се продужује родитељско право или се одређује престанак тог права, у поступку из претходног члана заступа посебан старатељ којег одреди орган старатељства или привремени заступник којег одреди суд који спроводи поступак за продужење или престанак родитељског права.

Члан 84.

Суд ће по службеној дужности утврдити све чињенице које су битне за доношење рјешења.

Ради доношења рјешења суд ће одржати рочиште на којем ће позвати предлагача, орган старатељства и родитеља

те лица из претходног члана без обзира на то да ли су они предложили покретање поступка, а на рочишту обавезно саслушати родитеље и представнике органа старатељства, те прибавити мишљење о цјелисходности продужења родитељског права.

Стање душевног здравља и способности лица из претходног члана утврђују се на начин одређен у члану 36. овог закона.

Члан 85.

У поступку продужења и престанка родитељског права сходно се примјењују одредбе овог закона о одузимању и враћању пословне способности.

3. Одузимање и враћање родитељског права

Члан 86.

У поступку одузимања и враћања родитељског права суд одлучује о одузимању и враћању родитељског права када је то законом прописано.

Поступак из претходног става је хитан.

Члан 87.

Поступак за одузимање и враћање родитељског права покреће се на предлог родитеља односно усвојитеља који има родитељско право или органа старатељства, а поступак за враћање родитељског права покреће се и на предлог родитеља коме је било одузето то право.

Члан 88.

Ако поступак није покренут на предлог органа старатељства, суд ће без одлагања обавијестити овај орган о покретању поступка и позвати га да учествује у поступку.

Члан 89.

Суд ће, по службеној дужности, утврдити све чињенице које су битне за доношење рјешења.

Ради утврђивања битних чињеница, суд ће одржати рочиште на којем ће позвати предлагача, орган старатељства, оба родитеља и старатеља лица чијем се родитељу одузима, односно враћа родитељско право.

Суд је обавезан да саслуша родитеље, а малолетник се саслушава само кад је то неопходно и није штетно за његово душевно здравље.

При доношењу рјешења о одузимању и враћању родитељског права, суд ће узети у обзир и жеље малолетника, ако је способан да их изрази.

Члан 90.

У поступку одузимања и враћања родитељског права сходно се примјењују одредбе овог закона о одузимању и враћању пословне способности.

Ц. Уређење имовинских односа

1. Расправљање заоставштине

а) Заједничке одредбе

Члан 91.

У поступку за расправљање заоставштине суд утврђује ко су насљедници умрлог, која имовина сачињава његову заоставштину и која права из заоставштине припадају насљедницима, легатарима и другим лицима.

Члан 92.

Учесником у поступку расправљања заоставштине сматрају се насљедници и легатари, као и друга лица која остварују неко право из заоставштине.

Члан 93.

Поступак за расправљање заоставштине суд покреће по службеној дужности чим сазна да је неко лице умрло или да је проглашено умрлим.

Извођење доказа и узимање изјаве о одрицању од наследића врши судија са записничаром. Остале изјаве и предлоге учесника могу узимати на записник и други овлашћени радници у суду.

Члан 95.

О радњама извршеним у поступку саставља се записник.

О мање важним изјавама учесника и обавјештењима које суд прикупља може се, умјесто записника, сачинити само биљешка у спису.

Записник потписују учесници ако су присуствовали радњи у поступку, судија и записничар односно други овлашћени радник који је саставио записник.

Биљешку у спису потписује њен састављач.

Члан 96.

За расправљање заоставштине лица које је у часу смрти имало пребивалиште у Социјалистичкој Републици Босни и Херцеговини, а које је југословенски држављанин, у погледу непокретне имовине која се налази у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији и у погледу његове покретне имовине, без обзира гдје се налази, искључиво је надлежан суд у Социјалистичкој Републици Босни и Херцеговини.

Ако се непокретна имовина лица из претходног става налази у иностранству, суд у Социјалистичкој Републици Босни и Херцеговини биће надлежан само ако по законима државе у којој се налази имовина није надлежан инострани орган.

Члан 97.

За расправљање заоставштине мјесно је надлежан основни суд на чијем је подручју оставилац имао пребивалиште у вријеме смрти, а ако оставилац у вријеме смрти није имао пребивалиште, надлежан је основни суд на чијем подручју је оставилац имао бораиште (у даљем тексту: оставински суд), уколико савезним законом или међународним уговором није друкчије одређено.

Ако оставилац у вријеме смрти није имао пребивалиште ни бораиште у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији надлежан је оставински суд у Социјалистичкој Републици Босни и Херцеговини на чијем подручју се налази заоставштина или претежан дио заоставштине.

Привремене мјере за обезбјеђење заоставштине може наредити основни суд на чијем подручју је оставилац умро као и основни суд на чијем подручју се налази заоставштина.

Члан 98.

Учесници у поступку за расправљање заоставштине не могу уговорити ни стварну ни мјесну надлежност суда.

б) Претходне радње

Члан 99.

Кад је неко лице умрло или проглашено за умрло, орган управе надлежан за послове вођења матичних књига који врши упис смрти у матичну књигу умрлих, дужан је да у року од 30 дана по извршеном упису достави оставинском суду смртницу за умрлог.

Ако орган из претходног става није у могућности да прибави податке за састављање смртнице, доставиће смртницу само са оним подацима са којима располаже (у даљем тексту: непотпуна смртница), наводећи разлоге због којих није могао саставити потпуну смртницу, и указујући на податке који би могли послужити оставинском суду на проналажење наследника и имовине умрлог.

Ако је неко лице умрло ван подручја општине у којој је имало пребивалиште или бораиште, орган управе надлежан за послове вођења матичних књига доставиће оставинском суду извод из матичне књиге умрлих, као и податке којима располаже, а који могу послужити за састављање смртнице. Смртница се саставља и у случају кад умрли није оставио имовину.

Члан 100.

Смртница се саставља на основу података добијених од сродника умрлог, од лица са којима је умрли живио као и од других лица која могу пружити податке који уносе у смртницу.

Члан 101.

Ако је оставинском суду достављена непотпуна смртница или само извод из матичне књиге умрлих, суд ће сам према околностима употпунити или саставити смртницу или ће састављање смртнице повјерити органу управе надлежном за послове вођења матичне књиге.

Суд може, кад је то цијелисходно, сам саставити смртницу и ван случајева из претходног става ако је изводом матичне књиге умрлих или другом јавном исправом дознана смрт неког лица или његово проглашење умрлим.

Члан 102.

У смртницу се уносе подаци:

1) име и презиме умрлог и име његовог родитеља, занимање, датум рођења и држављанство умрлог, а за умрла женска лица и њихово дјевојачко презиме,
2) дан, мјесец и година, мјесто и, по могућности, време смрти,

3) пребивалиште, односно бораиште које је умрло имао,

4) име и презиме, датум рођења, занимање, пребивалиште односно бораиште брачног друга умрлог и брачне, ванбрачне и усвојене дјеце,

5) име и презиме, датум рођења и пребивалиште одних бораишта осталих сродника који би могли бити познати на наслеђе на основу закона, као и лица која су познати на наслеђе на основу тестаментата,

6) приближна вриједност непокретне имовине и постојећа приближна вриједност покретне имовине умрлог.

У смртници, по могућности, треба навести још мјесто гдје се налази имовина коју је умрли оставио, да има имовине за чије држање, чување или пријављивање постоје посебни прописи, да ли има готовог новца, харџа од вриједности, драгоцености, штедних књижица и каквих других важних исправа, да ли је умрли оставио децу и колико, да ли је оставио писмени тестамент и уговор о доживотном издржавању или споразум о уступању или расподјели имовине за живота и гдје се они налазе, а ако је умрли сачинио усмени тестамент, онда још име и презиме, занимање и бораиште свједока пред којима је усмени тестамент сачињен. У смртници ће се такође назначити да ли се очекује рођење дјетета умрлог да ли његова дјеца или брачни друг имају старатеља.

Ако је прије оставиоца умро његов брачни друг или је његово дијете, или које друго лице које би могло бити позвано на наслеђе, у смртници ће се назначити датум мјесто њихове смрти.

Члан 103.

Попис и процјена имовине умрлог врши се по одлуци оставинског суда кад се не зна за наследнике или за њихово бораиште, када су наследници лица која услед старости, душевне болести или других околности неспособна никако или нису способна потпуно да се са старају о својим пословима, када заоставштина треба да се преда државно-политичкој заједници, организацији удруженог рада или другој самоуправној организацији или заједници, као и у другим оправданим случајевима.

Суд ће наредити да се изврши попис и процјена и у случају кад то захтијевају наследници, легатари или повјерљивци умрлог.

Попис и процјена имовине извршиће се и без одлуке суда приликом састављања смртнице, ако то тражи један од наследника или легатара.

Члан 104.

Попис имовине ће обухватити цијелокупну непокретну и покретну имовину која је била у посједу умрлог у вријеме његове смрти.

Попис ће обухватити и имовину која је припадала умрлом, а налази се код другог лица, са назначењем код кога се налази та имовина и по ком основу, као и имовину коју је држао умрли, а за коју се утврди да није његова својина.

У попису имовине забиљежиће се потраживања и дугови умрлог, а посебно неплаћени порези и доприноси друштвеној заједници.

Члан 105.

Покретне ствари пописују се по врсти, роду, броју, мјери и тежини или појединачно.

Непокретности се пописују појединачно са назначењем мјеста гдје се налазе, врсте и описа објекта, културе земљишта, и земљишно-књижних података, ако су познати.

Приликом пописивања имовине истовремено ће се назначити вриједност појединих покретних и непокретних ствари које улазе у заоставштину.

Члан 106.

Попис и процјену имовине врши надлежни општински орган управе.

Попис и процјену имовине може вршити и радник суда кога судија одреди. Попис и процјена имовине врше се у присуству два пунољетна лица, а када је то потребно и уз судјеловање вјештака.

Попису и процјени имовине може присуствовати свако заинтересовано лице.

Члан 107.

Надлежни општински орган управе који је извршио попис и процјену имовине, доставиће податке о извршеном попису и процјени оставинском суду.

Члан 108.

Када се у заоставштини пронађу предмети за чије држање, чување или пријављивање постоје посебни прописи, са њима ће наслије извршеног пописа поступати по тим прописима.

Члан 109.

Ако се приговори попису или процјени имовине, суд може, ако то сматра за потребно, одредити да радник суда поново изврши попис или процјену имовине.

Ако попис имовине није извршен, суд може на основу података заинтересованих лица сам утврдити имовину која улази у заоставштину.

Члан 110.

Ако се утврди да ниједан од присутних наслједника није способан да управља имовином (заоставштином), а нема законског заступника, или ако су наслједници непознати или одсутни, или кад друге околности налажу нарочиту опрезност, надлежни општински орган управе предаће у хитним случајевима имовину или њен дио на чување поузданом лицу, и о томе ће одмах обавијестити суд на чијем се подручју та имовина налази, који може ову мјеру измјенити или укинути.

Готов новац, хартије од вриједности, драгоцености, штетне књижице и друге важне исправе треба у таквом случају предати на чување суду на чијем подручју се имовина налази. Овај суд ће обавијестити оставински суд о свим мјерама за обезбјеђење заоставштине.

Члан 111.

Кад је по овом закону потребно поставити привременог старатеља заоставштине, постављање ће извршити оставински суд. Прије постављања привременог старатеља суд ће, по могућности, затражити мишљење у погледу личности старатеља од лица која су позвана на наслјеђе.

Члан 112.

Мјере за обезбјеђење заоставштине може одредити оставински суд у току цијелог поступка за расправљање заоставштине.

ц) Поступак са тестаментом

Члан 113.

Орган који саставља смртвоницу провјериће да ли је умрли оставио писмени тестамент, односно да ли постоји исправа о усменом тестаменту.

Тестамент који је умрли оставио доставиће се суду заједно са смртворицом.

Члан 114.

Кад суд утврди да је лице које је оставило тестамент умрло или да је проглашено умрлим отвориће његов тестамент без повреде печата, прочитаће га и о томе саставити записник. На овај начин ће се поступити без обзира да ли је тестамент по закону пуноважан и да ли има више тестамената.

Отварање и читање тестамена извршиће се у присуству два пунољетна лица која могу бити и лица која су позвана на наслјеђе.

Проглашењу тестамена могу присуствовати наслједници, легатари и друга заинтересована лица и тражити препис тестамена.

Основни суд код кога се тестамент нађе или коме буде поднесен отвориће и прочитати тестамент иако је за расправљање заоставштине надлежан други суд или инострани орган.

Члан 115.

Записник о проглашењу писменог тестамена треба да садржи податке:

- 1) колико је тестамената нађено, који датум носе и гдје су нађени,
- 2) ко је тестамент предао суду или састављачу смртвонице,
- 3) да ли је тестамент предат отворен или затворен и каквим је печатом био запечаћен,
- 4) који су свједоци присуствовали отварању и проглашењу тестамена.

Ако је приликом отварања тестамена примијећено да је печат повријеђен или да је у тестаменту нешто брисано, прецртано и исправљено или ако се што друго нађе сумњиво мора се и то у записнику навести.

Записник потписује судија, записничар и свједоци.

На проглашени тестамент суд ће ставити потврду о његовом проглашењу са назначењем датума проглашења, као и број и датум осталих пронађених тестамената.

Члан 116.

Ако је умрли сачинио усмени тестамент и о томе постоји исправа коју су свједоци својеручно потписали, суд ће садржину ове исправе прогласити по одредбама које важе за проглашење писменог тестамена.

Ако такве исправе нема, свједоци пред којим је усмени тестамент изјављен саслушаће се појединачно о садржини тестамена, а нарочито о околностима од којих зависи његова пуноважност, па ће се записник о саслушању ових свједока прогласити по одредбама које важе за проглашење писменог тестамена.

Ако учесник захтијева да се свједоци усменог тестамена саслушају под заклетвом или ако суд нађе да је такво саслушање потребно, одредиће рочиште за саслушање ових свједока на које ће позвати предлагаче, а остала заинтересована лица само ако се тиме не би одуговлачио поступак.

Члан 117.

Ако је писмени тестамент нестао или је уништен независно од оставиоачеве воље, а међу заинтересованим лицима нема спора о постојању тог тестамена, о облику у коме је састављен, о начину нестанка или уништења, као ни о садржини тестамена, оставински суд ће о томе саслушати сва заинтересована лица и по њиховим предлозима извести потребне доказе, па ће тај записник прогласити по одредбама које важе за проглашење писменог тестамена.

Ако би заоставштина, кад не би било тестаментa, по-стала друштвена својина, споразум заинтересованих лица о ранијем постојању тестаментa, о његовом облику и садржини важи само уз сагласност надлежног јавног правобранилаштва.

Ако међу заинтересованим лицима има лица која нису способна да се сама старају о својим пословима, споразум из претходних ставова важи само уз сагласност органа старатељства.

Члан 118.

Записник о проглашењу тестаментa са изворним писменим тестаментом, односно са исправом о усменом тестаменту или записник о саслушању свједока усменог тестаментa, доставиће се оставинском суду, а суд који је тестамент прогласио задржаће њихов препис.

Изворни писмени тестамент, исправа о усменом тестаменту, записник о саслушању свједока усменог тестаментa, као и записник о садржини несталога или уништеног писменог тестаментa, чуваће се у суду одвојено од других списа, а њихов овјерени препис приложиће се списима.

д) Поступак оставинског суда по пријему смртвонице

Члан 119.

По пријему смртвонице суд ће испитати да ли је надлежан за расправљање заоставштине, па ако установи да није надлежан доставиће списе предмета надлежном суду.

Ако суд установи да је за расправљање заоставштине надлежан инострани орган, рјешењем ће се прогласити не-надлежним.

Члан 120.

Ако је оставилац поставио извршиоца тестаментa, суд ће то извршиоцу тестаментa саопштити и позвати га да у одређеном року изјави да ли се прима те дужности.

Члан 121.

Ако се очекује рођење дјетета које би било позвано на наслеђе, оставински суд ће о томе обавијестити орган старатељства.

Ако орган старатељства друкчије не одреди, о правима још нерођеног дјетета стараће се један од његових родитеља.

Члан 122.

Ако према подацима из смртвонице умрли није оставио имовину или је оставио само покретну имовину, а ниједно од лица позваних на наслеђе не тражи да се спроведе расправа, оставински суд ће рјешењем одлучити да се не расправља заоставштина.

Кад суд одлучи да се не расправља заоставштина, обавијестиће о томе орган старатељства ако међу наследницима има лица која нису способна да се старају о својим пословима, а немају родитеље.

Ако је суд одлучио да се не расправља заоставштина због разлога из претходног става, лица позвана на наслеђе могу остварити права која им припадају као наследницима.

Члан 123.

Кад се по закону може тражити издвајање заоставштине од имовине наследника, суд ће на предлог овлашћених лица наредити то издвајање примјењујући притом сходно одредбе овог закона о привременим мјерама за обезбјеђење заоставштине.

е) Расправљање заоставштине

Члан 124.

За расправљање заоставштине суд ће одредити рочиште.

У позиву на рочиште суд ће заинтересована лица обавијестити о покретању поступка и о постојању тестаментa ако постоји и позвати да одмах доставе суду писмени тестамент, односно исправу о усменом тестаменту, ако се којих налази или да назначе свједоке усменог тестаментa.

Суд ће у позиву упозорити заинтересована лица да могу до завршетка поступка дати суду изјаву да ли се примају наслеђа, или се наслеђа одричу, а ако на рочиште не дођу или не дају изјаву, да ће суд о њиховом праву одлучити према подацима којима располаже.

О покретању поступка за расправљање заоставштине, ако је умрли оставио тестамент суд ће обавијестити и на рочиште позвати и она лица која би могла по закону поднети права на наслеђе.

Ако је умрли поставио извршиоца тестаментa суд ће њега обавијестити о покретању поступка.

Члан 125.

Ако се не зна да ли умрли има наследника, суд ће огласом позвати лица која полажу право на наслеђе да се пријаве суду у року од једне године од дана објављивања огласа у »Службеном листу СРБиХ«.

Оглас ће се објавити и на огласној табли суда, а по потреби и на други погодан начин.

По одредбама претходних ставова суд ће поступити и ако је наследнику постављен привремени заступник због тога што је бораваште наследника непознато, а наследник нема пуномоћника или због тога што се наследник или његов законски заступник, који немају пуномоћника налазе у иностранству, а достављање се није могло извршити према одредбама Закона о парничном поступку.

По истеку рока из става 1. овог члана суд ће расправити заоставштину на основу изјаве постављеног старатеља и података којима суд располаже.

Члан 126.

У поступку за расправљање заоставштине суд ће расправити сва питања која се односе на заоставштину, а нарочито о праву на наслеђе, о величини наследног дијела и о праву на легат.

О правима из претходног става, суд по правилу, одлучује након што од заинтересованих лица узме потребне изјаве.

О правима лица која нису дошла на рочиште, а уредно су позвана, суд ће расправити према подацима са којима располаже, узимајући у обзир њихове писмене изјаве које суд прими до доношења рјешења.

Приликом расправљања заоставштине заинтересована лица могу давати изјаве без присуства других заинтересованих лица, и није потребно да се у сваком случају тим лицима даје прилика да се изјасне о изјавама других заинтересованих лица.

Ако суд посумња да је лице које по закону полаже право на наслеђе једини или најближи сродник умрлог, може саслушати и лица за која сматра да би могла имати једнако или јаче право на наслеђе, а може та лица позвати и огласом по одредбама претходног члана.

Члан 127.

Ако се наследник примио наслеђа или се одрекао наслеђа, изјаву о томе мора потписати наследник или његов заступник.

Потпис на изјави о примању наслеђа или о одрицању од наслеђа која је поднесена суду, као и потпис на пуномоћју морају бити овјерени.

У изјави треба навести да ли се наследник прима, односно одриче дијела који му припада на основу закона или на основу тестаментa, или се изјава односи на нужни дио.

Изјаву о одрицању од наслеђа наследник може дати пред оставинским судом или пред сваким другим надлежним судом. Ову изјаву са истим правним дејством наследник може дати и пред конзуларним представником или дипломатским представником Социјалистичке Федеративне Републике Југославије који врши конзуларне послове.

Приликом давања изјаве о одрицању од наслеђа, суд ће наследника упозорити да се може одрећи од наслеђа само у своје име или у име својих потомака.

Суд ће прекинути расправљање заоставштине и упутити учеснике да покрену парницу пред судом или поступак пред органом управе, ако су међу учесницима спорне чињенице од којих зависи неко њихово право.

Суд ће поступити у смислу претходног става нарочито ако су спорне:

1) чињенице од којих зависи право на наслеђе, а нарочито пуноважност или садржина тестаментна или однос наследника и оставиоца на основу кога се по закону наслеђује,

2) чињенице од којих зависи основаност захтјева надживјелог брачног друга и потомака оставиоцевих, који су живјели са оставиоцем у истом домаћинству, да им се из заоставштине издвоје предмети домаћинства, који служе за задовољавање свакодневних потреба,

3) чињенице од којих зависи величина наследног дијела, а нарочито урачунавање у наследни дио,

4) чињенице од којих зависи основаност искључења нужних наследника или основаност разлога за недостојност,

5) чињенице о томе да ли се неко лице одрекло наслеђа.

Ако не постоји спор о чињеницама из претходног става, већ се учесници споре о примјени права, оставински суд расправиће правна питања у поступку за расправљање заоставштине.

Члан 129.

Ако међу учесницима постоји спор о праву на легат или о другом праву из заоставштине, суд ће такође упутити учеснике да покрену парницу или поступак пред органом управе, али неће прекидати расправљање заоставштине.

Члан 130.

Ако се наследници споре било о чињеницама било о примјени права суд ће прекинути расправљање заоставштине и упутити учеснике да покрену парницу пред судом или поступак пред органом управе у слиједећим случајевима:

1) ако између наследника постоји спор о томе да ли нека имовина улази у заоставштину,

2) ако између наследника постоји спор поводом захтјева потомака или усвојеника оставиоца који су са њим живјели у заједници да им се из заоставштине издвоји дио који одговара њиховом доприносу у повећању вриједности оставиоцеве имовине.

Члан 131.

Суд ће упутити на парницу пред судом односно на поступак пред органом управе оног учесника чије право сматра мање вјероватним.

Ако суд прекине поступак, одредиће рок у коме треба покренути парницу пред судом, односно пред органом управе.

Ако учесник у одређеном року поступи по рјешењу суда, прекид поступка трајаће док парница пред судом односно поступак пред органом управе не буде правоснажно завршен.

Ако учесник у одређеном року не поступи по рјешењу суда, наставиће се расправљање заоставштине, и ако учесник до завршетка тог поступка не поднесе доказ да је покренуо парницу пред судом, односно поступак пред органом управе, довршиће се расправљање заоставштине без обзира на захтјеве у погледу којих је учесник упућен на парницу пред судом односно на поступак пред органом управе.

Кад је оставински суд расправио заоставштину по претходном ставу, као и кад је расправио заоставштину а требало је да учеснике упутити на парницу, правоснажност одлуке оставинског суда не спречава да се о односном захтјеvu покрене парница.

Члан 132.

Кад суд утврди којим лицима припада право на наслеђе прогласиће та лица за наследнике рјешењем о наслеђивању.

Рјешење о наслеђивању садржи:

1) име и презиме умрлог и име његовог родитеља, занимање, датум рођења и држављанство умрлог, а за умрла удата женска лица и њихово дјевојачко презиме,

2) означење непокретности са подацима из земљишних књига, као и означење покретних ствари са позивом на попис,

3) име и презиме, занимање и пребивалиште наследника, однос наследника према оставиоцу, да ли наслеђује као законски или тестаментарни наследник, ако има више наследника и дио у коме учествује у наслеђу,

4) да ли је и колико право наследника одложено због неприспјелог времена, или је ограничено на извјесно вријеме, или је одложено због неиспуњеног услова или је зависно од раскидног услова односно налога који се има сматрати као раскидни услов, или је ограничено право плодуживања и у чију корист,

5) име и презиме, занимање и пребивалиште лица којима је припао легат, плодуживање, или које друго право из заоставштине са тачним назначењем тог права,

6) одредбе о пољопривредном земљишту које прелазе прописани максимум појединог наследника односно легатара.

Ако у поступку за расправљање заоставштине сви наследници споразумно предложе диобу и начин диобе, суд ће овај споразум унијети у рјешење у наслеђивању.

Члан 133.

Рјешење о наслеђивању доставиће се свим наследницима и легатарима, као и лицима која су у току поступка истакла захтјев за наслеђе.

Правоснажно рјешење о наслеђивању доставиће се државном органу надлежном за вођење земљишно-књижне евиденције.

Члан 134.

Кад буду поднесени докази о извршењу и обезбјеђењу обавеза које су наследнику наложене тестаментом у корист лица која нису способна да се сама старају о својим пословима или за постизање неке општекорисне сврхе, суд ће наредити да се у земљишну књигу или другу одговарајућу евиденцију изврше потребни уписи, као и да се овлашћеним лицима предају покретне ствари које се налазе на чувању код суда.

Члан 135.

Кад је право наследника или легатара одложено због неприспјелог времена, или је ограничено на извјесно вријеме, или је одложено због неиспуњеног услова или је зависно од раскидног услова односно налога који се има сматрати као раскидни услов, суд ће по предлогу заинтересованих лица одредити привремене мјере за обезбјеђење односног дијела заоставштине по одредбама Закона о извршном поступку («Службени лист СФРЈ», број 20/78), уколико тестаментом није друкчије одређено.

Члан 136.

Ако наследници не оспоравају легат, суд може и прије доношења рјешења о наслеђивању, на захтјев легатара донијети посебно рјешење о легату. У том случају сходно ће се примјењивати одредбе о достављању правоснажног рјешења о наслеђивању надлежном органу управе, о уписима у земљишној књизи и другој одговарајућој евиденцији и о предаји покретних ствари које се налазе на чувању код суда.

Члан 137.

Кад суд утврди да нема наследника, или кад се не зна да ли има наследника, а у року прописаном овим законом

не јави се нико ко полаже право на наслеђе, суд ће донијети рјешење да се заоставштина преда надлежној општини.

Члан 138.

Правоснажно рјешење о наслеђивању или легату везује учеснике који су учествовали у поступку расправљања заоставштине, уколико им није признато право да свој захтјев остварују у парници.

г) Наследно-правни захтјеви последије правоснажности рјешења о наслеђивању

Члан 139.

Ако се по правоснажности рјешења о наслеђивању пронађе имовина за коју се у вријеме доношења рјешења није знало да припада заоставштини, суд неће поново расправљати заоставштину, већ ће ову имовину новим рјешењем расподијелити на основу раније донесеног рјешења о наслеђивању (допунско рјешење).

Ако раније није расправљена заоставштина, суд ће расправити заоставштину само ако се пронађена имовина састоји из непокретности.

Ако се пронађена имовина састоји од покретне имовине, суд ће расправити заоставштину само на захтјев заинтересованог лица.

Прије расправљања накнадно пронађене имовине, суд ће позвати наследнике који су се одрекли од наслеђа да се у одређеном року изјасне да ли остају код одрицања или траже да им се призна право на наслеђе на накнадно пронађеној имовини.

Рјешење којим је расподијељена накнадно пронађена имовина, суд ће доставити и наследницима који су се одрекли наслеђа.

Члан 140.

Ако се по правоснажности рјешења о наслеђивању пронађе тестамент, суд ће га прогласити и доставити оставинском суду, а задржаће његов препис.

Оставински суд неће поново расправљати заоставштину већ ће обавијестити заинтересована лица о проглашењу тестаamenta и упозорити их да могу своја права на основу тестаamenta остварити у парничном поступку.

Члан 141.

Ако по правоснажности рјешења о наслеђивању или рјешења о легату неко лице које није учествовало у поступку за расправљање заоставштине полаже право на заоставштину као наследник, оставински суд неће поново расправљати заоставштину већ ће то лице упутити да може своје право остварити у парничном поступку.

Члан 142.

Кад је расправљање заоставштине завршено правоснажним рјешењем о наслеђивању или рјешењем о легату, а постоје услови за понављање поступка по правилима парничног поступка, неће се поновити поступак за расправљање заоставштине, већ учесници своја права могу остварити у парничном поступку.

х) Поступак кад је за расправљање заоставштине надлежан инострани орган

Члан 143.

Кад је за расправљање заоставштине надлежан инострани орган, суд на чијем је подручју оставилац умро издаће по пријему смртовнице оглас којим ће позвати сва лица у земљи која имају захтјеве према заоставштини као наследници, легатарии или повјериоци, да у огласном року, који не може бити краћи од 30 дана ни дужи од шест мјесеци и који тече од дана објављивања огласа у »Службеном листу СРБиХ«, пријаве своје захтјеве, јер ће се у противном случају покретна имовина из заоставштине предати надлежном органу стране државе или лицу које тај орган овласти за пријем те имовине.

Оглас ће се, поред објављивања у »Службеном листу СРБиХ«, објавити и на огласној табли суда, а по потреби и на други погодан начин. Један примјерак огласа доставиће се најближем дипломатском или конзуларном представнику односне стране државе у нашој земљи.

Суд неће издати оглас ако се ради о малој вриједности заоставштине.

Ако се не изда оглас из претходног става, заоставштина се не смије предати прије него што протекну три мјесеца од дана смрти страног држављанина.

Члан 144.

Ако који од наследника или легатара пријави свој захтјев, суд ће задржати заоставштину односно њен дио који је потребан за покриће тог захтјева све док орган стране државе не донесе правоснажну одлуку о том захтјеву.

Суд ће у погледу пријављеног захтјева извршити ову одлуку из задржане заоставштине или из њеног дијела, а остатак ће предати органу стране државе.

Ако који повјерилац пријави своје потраживање, суд ће задржати заоставштину или њен дио који је потребан за покриће тог потраживања све док то потраживање не буде подмирено или обезбијеђено.

Члан 145.

Ако је за расправљање заоставштине страног држављанина у погледу његове покретне имовине надлежан инострани орган, суд ће ако сви наследници који се налазе у земљи предложе да расправу спроведе домаћи суд, позвати све наследнике и легатаре у иностранству да у року од шест мјесеци од дана достављања позива истакну приговор ненадлежности суда у Социјалистичкој Републици Босни и Херцеговини, јер ће поступак расправљања заоставштине спровести домаћи суд.

Познати наследници којима се не зна боравиште позваће се огласом.

Оглас ће се објавити у »Службеном листу СРБиХ« и на огласној табли суда, а по потреби и на други погодан начин. Примјерак огласа доставиће се најближем дипломатском или конзуларном представнику односне стране државе у нашој земљи.

Ако ниједан од наследника или легатара из иностранства није истакао приговор ненадлежности домаћег суда, овај суд ће по протеклу одређеног рока расправити заоставштину.

2. Одређивање накнаде за експроприсане непокретности

Члан 146.

У поступку одређивања накнаде за експроприсану непокретност суд одређује висину накнаде за експроприсану непокретност кад корисник експропријације и ранији власник пред надлежним општинским органом управе нису постигли споразум о накнади за експроприсану непокретност.

Члан 147.

Ако учесници не постигну споразум о накнади за експроприсану непокретност у року од два мјесеца од дана правоснажности рјешења о експропријацији, надлежни општински орган управе доставиће правоснажно рјешење о експропријацији са свим списима и доказима о исплати власнику понуђеног износа накнаде или о полагању истог у депозит суда на чијем се подручју налази експроприсана непокретност, ради одређивања накнаде.

Орган из претходног става може и прије истека рока од два мјесеца доставити рјешење о експропријацији са списима надлежном суду, ако из изјава учесника утврди да се не може постићи споразум о накнади.

Ако надлежни орган управе не поступи по одредбама става 1. овог члана учесници се могу непосредно обратити надлежном суду са захтјевом за одређивање накнаде.

Поступак одређивања накнаде за експроприсану непокретност суд води по службеној дужности.
Поступак из претходног става је хитан.

Члан 149.

Суд ће одредити рочиште на којем ће омогућити учесницима да се изјасне о облику и обиму, односно висини накнаде, као и о доказима о вриједности непокретности, који се прибављају по службеној дужности.
Суд ће на рочишту извести и друге доказе које учесници предложе, ако нађе да то има значаја за одређивање накнаде, а по потреби одредиће и вјештачење.

Члан 150.

Трошкове поступка одређивања накнаде за експроприсане непокретности сноси корисник експропријације, осим трошкова који су изазвани неоправданим поступцима радијег власника.

Члан 151.

Ако учесници закључе споразум да се накнада за експроприсану зграду или стан одреди у облику давања друге зграде или стана, споразумом ће се одредити и рок за извршење узајамних обавеза. Ако тај рок не одреде, суд ће рјешењем о накнади одредити рок о иселењу из експроприсане зграде, односно стана као посебног дијела зграде, према Закону о експропријацији.

Одредба претходног става сходно се примјењује и на земљорадника кад му је по споразуму са корисником експропријације или на његов захтјев, накнада за експроприсано пољопривредно земљиште одређена давањем у власништво друге непокретности.

Члан 152.

Након што утврди битне чињенице, суд доноси рјешење којим одређује облик и обим, односно висину накнаде за експроприсану непокретност.

Ако учесници закључе споразум о облику и обиму, односно висини накнаде, суд ће своје рјешење засновати на њиховом споразуму, уколико нађе да споразум није у супротности са принудним прописима о самоуправним правима радних људи, о располагању друштвеним средствима и другим принудним прописима, као и у супротности с правилима морала самоуправног социјалистичког друштва.

Члан 153.

Одредбе о поступку одређивања накнаде за експроприсану непокретност сходно се примјењују и у другим случајевима када се ранијем власнику по закону признаје право на накнаду за непокретност на којој је изгубио право власништва или друго стварно право.

3. Управљање и коришћење заједничким стварима

Члан 154.

У поступку за управљање и коришћење заједничким стварима суд уређује начин управљања и коришћења заједничким стварима сувласника, сукорисника и других супосједника исте ствари.

Члан 155.

Поступак за управљање и коришћење заједничким стварима покрене се на предлог лица које сматра да је повријеђено у праву управљања или коришћења заједничке ствари.

Предлог садржи податке о заинтересованим лицима и о ствари која је предмет поступка, као и разлоге због којих се поступак покрене.

Предлог се подноси суду на чијем подручју се ствар налази, а ако се ствар налази на подручју више судова, предлог се може поднијети сваком од тих судова.

По пријему предлога суд ће заказати рочиште на које ће позвати сва заинтересована лица, указаће им на могућност споразума и помоћи им да споразумно уреде начин управљања, односно, коришћења заједничке ствари.

Споразум заинтересованих лица суд ће након што им предочи природу и правно дејство судског поравнања, унијети у записник као судско поравнање.

Члан 157.

Ако се заинтересована лица не споразумију, суд ће провести потребне доказе и на основу резултата цијелокупног поступка донијети рјешење којим ће уредити начин управљања или коришћења заједничком ствари по одговарајућим прописима о материјалном праву, водећи рачуна о њиховим посебним и заједничким интересима.

Кад се предлогом тражи уређење коришћења заједничког стана или пословних просторија, суд ће нарочито уредити које ће просторије заинтересована лица користити посебно, а које заједнички, начин коришћења заједничких просторија, као и на који начин ће се сносити трошкови коришћења просторија.

Члан 158.

Кад је међу заинтересованим лицима спорно право на ствар која је предмет поступка или је споран обим права, суд ће упутити предлагача да у одређеном року покрене парницу или поступак пред управним органом ради рјешења спорног права, односно правног односа, а ванпарнични поступак ће прекинути.

Ако предлагач не покрене поступак у одређеном року, сматраће се да је предлог повучен.

Суд може, до доношења одлуке надлежног органа, привремено уредити односе заинтересованих лица у погледу управљања и коришћења заједничком ствари кад то околности случаја захтијевају, а нарочито да би се спријечила знатнија штета, самовлашће или очита неправда за поједина заинтересована лица.

Одредбе претходног става примјениће се и кад су заинтересована лица супосједници ствари који не располажу доказима о законитом основу стицања посједа.

Члан 159.

Заинтересована лица могу у парници или другом поступку остваривати своја права у односу на ствар о чијем је управљању и коришћењу правоснажно одлучено у поступку управљања и коришћења заједничким стварима.

Члан 160.

Одредбе овог закона о управљању и коришћењу заједничким стварима примјењују се и на власнике и посједнике посебних дијелова зграда у погледу управљања и коришћења заједничким дијеловима зграде који служе згради као цјелини или само неким посебним дијеловима зграде, у ком случају се заинтересованим лицима сматрају само власници тих дијелова зграде, ако се уређивањем њихових узајамних односа не дира у права власника других дијелова зграде.

Односи између власника посебних дијелова зграде уређују се у складу са прописима о правима на посебним дијеловима зграде.

4. Диоба ствари и имовине у сувласништву

Члан 161.

У поступку диобе ствари и имовине у сувласништву суд одлучује о диоби и начину диобе тих ствари и имовине.

Члан 162.

Поступак диобе ствари и имовине у сувласништву може предлогом покренути сувласник, а предлог мора обухватити све сувласнике.

Предлог садржи податке о предмету диобе, величини дијела и о другим стварним правима сваког сувласника. За непокретност морају се навести земљишно-књижни или катастарски подаци и приложити одговарајући писмени докази о праву својине, праву служности и другим стварним правима као и о посједу непокретности.

Предлог се подноси суду на чијем се подручју ствар или имовина налази, а ако се ствари или имовина у сувласништву налазе на подручју више судова, надлежан је сваки од тих судова.

Члан 163.

Ако суд, поступајући по предлогу, утврди да је међу сувласницима спорно право на стварима које су предмет диобе или право на имовини, спорна величина дијела у стварима, односно имовини у сувласништву или је спорно које ствари, односно права улазе у имовину у сувласништву, прекинуће поступак и упутити предлагача да у одређеном року покрене парницу.

Ако предлагач у одређеном року не покрене парницу, сматраће се да је предлог повучен.

Члан 164.

Суд ће по пријему предлога заказати рочиште на које ће позвати све сувласнике и лица која по предмету диобе имају неко стварно право.

Члан 165.

Ако сувласници или лица која по предмету диобе имају неко стварно право у току поступка постигну поравнање о условима и начину диобе, суд ће поравнање унијети у записник као судско поравнање.

Члан 166.

Ако лица из претходног члана не постигну поравнање о условима и начину диобе, суд ће их саслушати, провести потребне доказе, а кад је то нужно и вјештачење, па ће на основу резултата цјелокупног поступка, у складу са одговарајућим прописима материјалног права донјети рјешење о диоби ствари или имовине у сувласништву, водећи рачуна да задовољи оправдане захтјеве и интересе сувласника и лица која по предмету диобе имају неко стварно право.

При одлучивању коме треба да припадне одређена ствар суд ће нарочито имати у виду посебне потребе појединих сувласника због којих та ствар треба да припадне том сувласнику.

Ако се диоба ствари има извршити њеном продајом, продаја ће се дозволити и извршити по одредбама Закона о извршном поступку.

Члан 167.

Рјешење о диоби садржи: предмет, услове и начин диобе, податке о физичким дијеловима ствари и правима која су припала поједином сувласнику, као и права и обавезе сувласника утврђене диобом.

Рјешењем о диоби суд ће одлучити и о начину остваривања служности и других стварних права на дијеловима ствари која је физички подијељена између сувласника.

5. Уређење међа

Члан 168.

У поступку уређења међа суд уређује међу између сусједних непокретности кад су међашњи знаци уништени, оштећени или помјерени.

Члан 169.

Предлог за уређење међа између сусједних земљишних парцела може поднијети сваки од власника односно посједника тих парцела, а када је то законом одређено и овлашћени орган.

Предлог садржи податке о власницима односно посједницима сусједних парцела, земљишним парцелама између којих се међа уређује, са ознакама тих парцела из земљиш-

них и катастарских књига, разлоге због којих се поступа покреће, као и вриједност спорне међашње површине.

Члан 170.

По пријему предлога суд може заказати рочиште у суду на које ће позвати учеснике ради покушаја споразумног уређења међа.

Ако учесници не постигну споразум, суд ће заказати рочиште на лицу мјеста на које ће, поред учесника позвати вјештака геодетске, односно друге одговарајуће струке, по потреби и предложене свједоке.

Уз позив за рочиште учесници се позивају да поднесу све исправе, скице и друге доказе од значаја за уређење међа. У позиву ће се учесници упозорити на посљедице недоласка на рочиште.

Члан 171.

Ако предлагач не дође на рочиште, а био је уредно позван, рочиште ће се одржати уколико то предложи противник предлагача.

Ако нико не предложи одржавање рочишта, сматраће се да је предлог повучен.

Члан 172.

Ако међу учесницима постоји спор о међашњој површини чија вриједност не прелази вриједност спора мале вриједности у парничном поступку, суд ће уредити међу на основу јачег права, а ако то није могуће на основу посљедњег мирног посједа. Уколико се спор не може ријешити ни на овај начин, суд ће спорну међашњу површину подијелити по правичности.

Ако учесници претходно о томе постигну споразум суд може међу уредити и на основу важећих катастарских планова.

Суд може уредити међу по јачем праву без обзира на вриједност међашње површине, ако учесници о томе претходно постигну споразум.

Члан 173.

Ако међу учесницима постоји спор о међашњој површини чија вриједност прелази вриједност спора мале вриједности у парничном поступку, а не постигну споразум у смислу става 3. претходног члана, суд ће предлагача упутити на парницу и обуставиће ванпарнични поступак.

Члан 174.

На рочишту за уређење међа суд ће на лицу мјеста уредити међу између земљишних парцела учесника и обиљежити је трајним и видним међашњим знацима.

О радњама предузетим на рочишту за уређење међа саставља се записник у који се уноси нарочито: опис затеченог стања и садржај изјава учесника, вјештака и свједока. Уз записник се прилажу скица затеченог стања и скица стања успостављеног уређењем међа.

Члан 175.

У рјешењу о уређењу међа суд описује међу између земљишних парцела учесника, позивајући се на скицу успостављеног стања која је саставни дио рјешења.

Члан 176.

Суд неће уређивати међу на грађевинском земљишту на коме не постоји право својине, осим у случају ако није извршена парцелација земљишта по одредбама Закона о просторном уређењу – Пречишћени текст («Службени лист СРБиХ», бр. 9/87 и 23/88).

Д. Уређење других ванпарничних ствари

1. Састављање и овјеравање садржине исправа

Члан 177.

У поступку за састављање или овјеравање садржине исправе суд саставља и овјерава исправу кад је за настанак

права или пуноважност правног посла потребно посто-
јање јавне исправе.
У складу са одредбом претходног става саставља се и
судски тестамент.

Члан 178.

За састављање или овјеравање исправе мјесно је надле-
жан сваки стварно надлежни суд.
Исправу саставља или овјерава судија.

Члан 179.

Исправа се саставља у суду, а ван суда када учесник ни-
је у могућности да дође у суд или кад за то постоје други
оправдани разлози.

Члан 180.

Прије састављања исправе, судија утврђује идентитет
предлагача.

Кад судија не познаје предлагача лично, његов иденти-
тет утврђује јавном исправом са фотографијом или изја-
вом свједока, чији је идентитет утврђен јавним исправама.

Члан 181.

Ако је предлагач неписмен или нијем, или слијеп, или
не познаје језик који је у службеној употреби у суду, сас-
тављање исправе врши се у присуству два пунољетна свје-
дока које судија лично познаје или чији је идентитет ут-
врдио јавним исправама са фотографијом.

Члан 182.

Ако предлагач не зна језик на коме се саставља испра-
ва, судија ће исправу саставити уз учешће судског тумача.
Ако је предлагач глувонијем или слијеп, судија ће ис-
праву саставити уз учешће тумача који се са предлагачем
може споразумјети.

Члан 183.

Свједоци при састављању исправа, могу бити лица која
су писмена и која познају службени језик и језик предлага-
ча, а ако је предлагач нијем и да се с њим могу споразумјети.

Члан 184.

Када утврди да постоје услови из претходног члана, су-
дија утврђује да ли постоји слободна воља да се закључи
правни посао.

Судија је дужан да учесницима објасни смисао правног
посла, да им укаже на његове посљедице и да испита да ли
је правни посао дозвољен, односно да није у супротности
са принудним прописима и правилима морала самоуправ-
ног социјалистичког друштва.

Члан 185.

Ако судија утврди да нису испуњени услови из пре-
тходног члана рјешењем ће одбити да састави исправу.

Члан 186.

О састављању исправе сачињава се записник у који се
уноси и начин на који је утврђен идентитет учесника, свје-
дока и тумача који су присуствовали састављању исправе.
Записник потписују учесници и свједоци.

Уз записник се прилаже примјерак састављене и потпи-
сане исправе.

Члан 187.

При састављању судског тестаmenta свједоци не могу
бити потомци завјештаоца, његови усвојеници и њихови
потомци, његови преци закључно са дједом и бабом и
њиховим потомцима првог степена, његови сродници у
побочној линији до трећег степена, брачни другови свих
ових лица и брачни друг завјештаоца.

Одредбе претходног става сходно се примјењују и на
судске тумаче.

Члан 188.

Кад саслуша завјештаоца, судија ће његову изјаву вјер-
но унијети у записник, по могућности ријечима завјештао-
ца, пазећи при томе да воља завјештаоца буде јасно изра-
жена.

У записник ће се унијети и све околности које би могле
бити важне за пуноважност тестаmenta.

Кад је то потребно, судија ће завјештаоцу објаснити
прописе који ограничавају завјештаоца у располагању тес-
таментом.

Члан 189.

Након што завјешталац сам прочита записник о суд-
ском тестаменту те изјави да је његова последња воља у
свему вјерно унијета, судија ће ово потврдити на теста-
менту.

Члан 190.

Ако је тестамент састављен у присуству два свједока
због тога што завјешталац не зна да чита, судија ће му
прочитати тестамент, а потом ће га завјешталац, пошто
изјави да је то његов тестамент, у присуству свједока по-
тписати или ставити на њега отисак кажипрста.

Ако завјешталац не познаје језик који је у службеној
употреби у суду или је нијем или глув, судија ће преко суд-
ског тумача прочитати тестамент, а завјешталац ће преко
судског тумача изјавити да је тестамент његов.

Свједоци ће се потписати на самом тестаменту, а суди-
ја ће на тестаменту потврдити да су све ове радње изврше-
не.

Члан 191.

Ако се записник о састављању тестаmenta састоји од
више листова, исти ће се прошити јемствеником и оба кра-
ја јемственика запечатити судским печатом.

Сваки лист записника завјешталац ће потписати посеб-
но или на њему ставити отисак кажипрста.

На крају записника означиће се од колико се листова
састоји тестамент.

Члан 192.

Ако је тестамент састављен у суду на чијем подручју
завјешталац нема пребивалиште, суд је дужан да о томе
одмах обавијести суд на чијем подручју завјешталац има
пребивалиште.

Члан 193.

Ако завјешталац опозове свој тестамент, на опозивање
тестаmenta сходно ће се примијенити одредбе о сас-
тављању тестаmenta. Опозивање тестаmenta ће се за-
биљежити на тестаменту који се чува у суду.

Члан 194.

Суд врши овјеравање садржине исправе када је то зако-
ном одређено.

Овјеравање исправе врши се на самој исправи потпи-
сом судије и стављањем печата суда.

По извршеном овјеравању исправе, суд предаје учесни-
цима оригиналан примјерак ове исправе.

2. Чување исправа

Члан 195.

Суд је дужан примити исправу на чување кад је зако-
ном за поједине врсте исправа то изричито одређено или
кад је то потребно ради обезбјеђења одређених имовин-
ских или других права.

Члан 196.

Исправа се може предати на чување сваком стварно
надлежном суду, с тим што се идентитет подносиоца ис-
праве утврђује према одредбама члана 180. став 2. овог за-
кона.

Члан 197.

О пријему исправе на чување суд саставља записник у који се уноси начин утврђивања идентитета подносиоца исправе, врста и назив примљене исправе.

Примљена исправа ће се ставити у посебан омот, запечатити и чувати одвојено од осталих списа.

Члан 198.

Кад суд прима на чување тестамент који није састављен у суду, завјешталац га предаје лично у отвореном или затвореном омоту.

Када се на чување предаје отворен тестамент, судија ће га прочитати завјештаоцу и указати на евентуалне недостатке због којих тестамент не би био пуноважан.

Члан 199.

Када су свједоци усменог тестаamenta поднијели суду писмено које садржи вољу завјештаоца, суд ће пријем оваквог писмена записнички утврдити, ставити у посебан омот и запечатити.

На начин из претходног члана суд ће поступити и кад свједоци усменог тестаamenta дођу у суд да усмено понове изјаву завјештаоца.

При узимању изјаве свједока, суд ће утврдити изјаву воље завјештаоца и околности од којих зависи пуноважност усменог тестаamenta.

Члан 200.

Након пријема исправе на чување, суд ће подносиоцу исправе издати потврду.

Члан 201.

Ако се исправа о тестаменту, осим судског тестаamenta, преда на чување суду на чијем подручју завјешталац нема пребивалиште, суд је дужан одмах о томе обавијестити суд на чијем подручју завјешталац има пребивалиште.

Члан 202.

Исправа која се налази на чувању код суда, вратиће се подносиоцу исправе на његов захтјев или његовом пуномоћнику који има овјерену пуномоћ за тај посао.

О враћању исправе саставиће се записник у коме ће се записати начин утврђивања идентитета лица коме се враћа исправа.

Ако се исправа враћа пуномоћнику, пуномоћ се прилаже записнику и задржава у спису.

3. Судски депозит

Члан 203.

У судски депозит могу се предати новац, хартије од вриједности и друге исправе које се могу уновчити, племенити метали, драгоцености и други предмети израђени од племенитог метала, кад је то законом или другим прописом предвиђено.

Суд је дужан да прими у депозит и друге предмете кад је законом одређено да дужник може код суда положити за повјериоца ствар коју дугује.

Члан 204.

Предмети из претходног члана могу се предати сваком ствари надлежном суду.

Предмети се предају суду у мјесту испуњења обавезе, осим ако разлози економичности или природа посла захтијевају да се положи у суду у мјесту гдје се ствар налази, а могу се предати и другом суду кад је то законом одређено.

Члан 205.

Предлог за предају предмета садржи опис предмета, вриједност предмета, разлоге због којих се предаје предмет, име и презиме лица у чију корист се предмет предаје и услове под којима се предмет предаје.

Уз предлог могу се приложити и одговарајући докази.

Члан 206.

Суд ће рјешењем одбити предлог кад оцијени да није испуњени услови за пријем предмета у депозит или ако предлагач у одређеном року не предујми трошкове чувања.

Члан 207.

Ако суд не одбије предлог, донијеће рјешења о пријему предмета или новца у судски депозит и одредити начин чувања.

Члан 208.

Кад је депоновање извршено у корист одређеног лица суд ће то лице позвати да у одређеном року прими предмет из депозита ако испуни одређене услове за предају.

Члан 209.

Ако је предмет депозита новац или страна валута, суд је дужан да у року од три дана од дана пријема, новац, односно страну валуту положи на посебан рачун код Службе друштвеног књиговодства или овлашћене банке, ако посебним прописима није друкчије одређено.

Племените метале, ствари израђене од племенитих метала и друге драгоцености, као и хартије од вриједности суд ће у року од три дана предати овлашћеној банци уколико посебним прописом није друкчије одређено.

Друге предмете који се не могу чувати у судском депозиту, суд ће на предлог предлагача одредити да се чувају у јавном складишту или другој организацији удруженог рада која се бави чувањем ствари, а физичком лицу само ако у мјесту гдје се предмети налазе нема друштвеног правног лица које обавља дјелатност ускладиштења.

Члан 210.

Прије доношења рјешења о пријему у депозит суд ће наложити предлагачу полагање у депозит потребног предујма за трошкове чувања и руковања таквим предметима.

Прије предаје предмета на чување, суд ће извршити попис и процјену ствари и о томе сачинити записник у доволном броју примјерака.

Члан 211.

Ако лице у чију корист је предмет предат изјави да исти не прима, суд ће о томе извјестити предлагача и затражити да се у одређеном року изјасни.

Ако лице у чију корист је примљен предмет у судски депозит исти не подигне у одређеном року, суд ће рјешењем позвати предлагача да преузме предмет.

Предмети примљени у депозит издају се на основу рјешења суда који је одредио пријем.

Члан 212.

Кад се у депозит предају предмети за које предлагач не зна којем лицу треба да се предају или ако не зна које од више депонованих предмета коме од више лица треба да се предају, суд ће заказати рочиште и позвати предлагача и сва заинтересована лица ради постизања споразума којим лицу припада депоновани предмет.

Ако се уредно позвана лица не одазову на рочиште или се међу њима не постигне споразум, суд ће их рјешењем упутити да у парници остварују право на предмет примљен у депозиту. У рјешењу ће се одредити и рок за покретање парнице, о чему се обавјештава депонент.

Ако се покрене парнични поступак, суд ће рјешењем прекинути овај поступак, а ако се поступак не покрене суд ће рјешењем позвати предлагача да преузме предмет из депозита.

Члан 213.

Рјешење којим се одређује издавање предмета из депозита садржи нарочито: име и презиме овлашћеног лица да преузме предмет из депозита, начин, рок и услов за преузимање предмета, као и упозорење на правне посљедице ако предмет не буде преузет у року у коме по закону заступа право на његово издавање.

Рјешењем из претходног става утврђују се и трошкови настали у вези са чувањем и руковањем предмета и ко је дужан да их накнади.

Члан 214.

Предмет из депозита чувар кога је суд одредио може издати само на основу рјешења суда и на начин како је то у рјешењу одређено.

Члан 215.

Ако лице у чију корист је предмет примљен у судски депозит или депонент, који је уредно позван да преузме предмет, исти не подигне у року од три године од дана пријема уредног позива, суд ће рјешењем утврдити да је предмет постао друштвена својина, односно да право располагања припада општини на чијем се подручју налази сједиште суда.

Члан 216.

Предмет који је на основу правоснажног рјешења из претходног члана постао друштвена својина, суд ће предати општини на чијем се подручју налази сједиште суда.

О предаји предмета из претходног става саставиће се записник.

4. Поништење исправе

Члан 217.

У поступку за поништење домаће исправе на којој се непосредно заснива неко материјално право и чије је посједовање нужно за остваривање тога права, прогласиће се да је исправа изгубила своју важност ако је украдена, изгорјела или на било који начин нестала или уништена, осим ако законом није забрањено поништење такве исправе.

Под условима из претходног става може се поништити и исправа на којој се заснива неко нематеријално право, кад не постоје подаци на основу којих надлежни орган може да изда дупликат те исправе.

Члан 218.

О предлогу за поништење исправе коју је издао орган друштвено-политичке заједнице, организација удруженог рада или друга самоуправна организација или заједница одлучује суд на чијем се подручју налази сједиште издаваоца исправе.

О предлогу за поништење исправе, кад је у исправи назначено мјесто испуњења обавезе, одлучује суд на чијем се подручју налази мјесто испуњења обавезе.

Ако се о предлозима из претходних ставова не може одредити надлежност суда, о предлогу за поништење исправе одлучује суд на чијем се подручју налази сједиште, пребивалиште или боравиште предлагача.

Члан 219.

Предлог за поништење исправе може поднијети свако лице које је на основу те исправе овлашћено да остварује неко право или има правни интерес да се настала исправа поништи.

Предлог за поништење исправе садржи битне састојке исправе (врста исправе, фирма, назив и сједиште или име и презиме и пребивалиште издаваоца исправе, износ обавезе, мјесто и датум издавања исправе, мјесто испуњења обавезе, да ли исправа гласи на име, или на доносиоца или по наредби), чињенице из којих произилази да је предлагач овлашћен за подношење предлога, као и податке из којих произилази вјероватноћа да је исправа нестала или уништена.

Уз предлог се, ако постоји, прилаже и препис исправе. Једним предлогом може се захтијевати поништење више исправа под условом да је мјесно надлежан исти суд.

Члан 220.

Ако при претходном испитивању предлога суд утврди да нису испуњене претпоставке за покретање поступка, предлог ће се рјешењем одбацити.

Ако предлог не одбаци, суд ће наложити издаваоцу исправе и повјериоцу да се у одређеном року изјасне да ли је исправа чије се поништење предлаже била издата и да ли постоје и које сметње за спровођење поступка.

Члан 221.

По пријему изјашњења лица из став 2. претходног члана, суд ће огласом објавити покретање поступка за поништење исправе.

Оглас садржи битне састојке исправе потребне за њено идентификовање, рок у коме се могу поднијети пријаве или приговори против предлога (огласни рок), позив да се исправа покаже суду или извјестити суд о лицу и пребивалишту лица које држи исправу, упозорење да ће се исправа судски поништити ако се у огласном року са исправом не пријави суду или не стави приговор против предлога за поништење исправе, упозорење дужнику да по овој исправе не може пуноважно испунити своју обавезу, нити замијенити или обновити исправу, нити издати нове купоне или талоне и да ималац исправе не смије пренијети права из ове исправе.

Члан 222.

Оглас из претходног члана доставиће се свим заинтересованим лицима и објавити на огласној табли суда и једанпут објавити о трошку предлагача у »Службеном листу СРБиХ«, а по потреби и у »Службеном листу СФРЈ« или на други одговарајући начин.

Огласни рок тече од дана објављивања, а ако је оглас објављен у оба службена гласила, огласни рок тече од дана објављивања у гласилу у којем је касније објављен.

Члан 223.

Дужник не смије испунити обавезу из исправе чије се поништење тражи, нити исправу преиначити, обновити или пренијети на друго лице или за њу издати нове купоне или талоне од момента кад му је достављен оглас или кад је на било који начин сазнао за покретање поступка ради поништења исправе.

Забрана из претходног става траје све док рјешење о поништењу исправе или о обустави поступка не постане правоснажно.

Дужник се може ослободити обавезе само ако износ дуга уплати на депозит суда.

Члан 224.

Дужник је овлашћен да задржи исправу чије се поништење тражи, ако му буде поднесена ради испуњења обавезе или ако је до ње дошао на други начин. Дужник је обавезан да задржану исправу одмах преда суду код којег се води поступак за поништење, са назначењем личног имена и адресе лица које му је исправу предало.

Члан 225.

Суд ће обуставити поступак за поништење исправе ако предлагач повуче предлог или ако предлагач у одређеном року не положи у судски депозит потребан новчани износ за објављивање огласа или ако треће лице поднесе суду исправу или докаже пред судом постојање исправе чије се поништење предлаже.

Члан 226.

Прије доношења рјешења суд је дужан обавијестити предлагача о свакој пријави трећег лица и благовремености те пријаве.

Члан 227.

Кад суд утврди да су испуњени услови за даље вођење поступка, а протекне огласни рок, заказаће рочиште и позвати предлагача, издаваоца исправе, дужника из исправе и сва лица која су се пријавила суду или поднијела приговоре против предлога за поништење исправе.

Члан 228.

На основу резултата поступка суд доноси рјешење о поништењу исправе или о одбијању предлога.

Рјешење о поништењу исправе садржи податке о издаваоцу исправе и предлагачу, као и битне састојке исправе уз означање износа обавезе ако гласи на испуњење новчане обавезе.

Рјешење се доставља свим заинтересованим лицима.

Члан 229.

Против рјешења којим се предлог за поништење исправе одбацује или одбија или поступак обуставља, жалбу може изјавити само предлагач.

Против рјешења о поништењу исправе жалбу може изјавити издавалац исправе и дужник из те исправе, као и лице овлашћено на основу исправе, ако није предлагач.

Члан 230.

Правоснажно рјешење којим се исправа поништава замјењује поништену исправу, док се не изда нова.

На основу правоснажног рјешења о поништењу исправе, предлагач може од дужника захтијевати остваривање свих права која проистичу из те исправе или му на основу ње припадају, а може захтијевати и да му се о његовом трошку изда нова исправа уз предају рјешења о поништењу.

III – ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 231.

Ако је прије почетка примјене овог закона донесено првостепено рјешење којим се поступак пред првостепеним судом окончава, даљи поступак спровешће се по досадашњим прописима и правним правилима ванпарничног поступка.

Ако након почетка примјене овог закона буде укинута првостепено рјешење, даљи поступак спровешће се по одредбама овог закона.

Члан 232.

Даном почетка примјене овог закона престаје да важи Закон о проглашењу несталих лица умрлим и о доказивању смрти («Службени лист СРБиХ», број 30/74).

Члан 233.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у «Службеном листу СРБиХ», а примјењиваће се од 1. јула 1989. године.